

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALARDA FRUSTRATSION VAZIYATLARNING PAYDO BO‘LISH OMILLARI.

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti

Psixologiya fanlari bo‘yich falsafa doktori (PhD)

Egamberdiyev Farhod Tuxtayevich

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 1 kurs talabasi

Shodiyeva Shodiyona Alisher qizi

Email:Shodyonashodiyeva871@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada kichik maktab yoshidagi bolalarda frustratsion vaziyatlarning paydo bo‘lish sabablari, ularning psixologik xususiyatlari hamda bolalar shaxsiy rivojlanishiga ta’siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, frustratsiya holatini yuzaga keltiruvchi ijtimoiy, pedagogik va psixologik omillar o‘rganiladi. Tadqiqot jarayonida kichik maktab yoshidagi bolalarning emotsional holati, o‘quv faoliyati va tengdoshlar bilan munosabatlaridagi qiyinchiliklar tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari asosida bolalarda frustratsiya holatini kamaytirish va ularning psixologik barqarorligini ta’minlashga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: frustratsiya, kichik maktab yoshi, psixologik rivojlanish, emotsional holat, o‘quv faoliyati, ijtimoiy muhit, pedagogik ta’sir.

Аннотация: В статье рассматриваются факторы возникновения фрустрационных ситуаций у детей младшего школьного возраста. Анализируются психологические особенности проявления фрустрации, а также влияние социальных и педагогических факторов на эмоциональное состояние ребёнка. Особое внимание уделяется учебной деятельности, отношениям со сверстниками и семейной среде как основным причинам

возникновения фрустрации. На основе проведённого анализа предлагаются рекомендации по снижению уровня фрустрации у детей младшего школьного возраста.

Ключевые слова: фрустрация, младший школьный возраст, психологическое развитие, эмоциональное состояние, учебная деятельность.

Annotation: This article examines the factors causing frustration situations in primary school children and analyzes their psychological characteristics. The influence of social, pedagogical, and psychological factors on children's emotional development is discussed. The study also focuses on difficulties in learning activities and peer relationships. Based on the results of the research, practical recommendations for reducing frustration and improving psychological stability among primary school children are proposed.

Keywords: frustration, primary school children, emotional state, psychological development, learning activity.

Kirish: Kichik maktab yoshi bolaning psixik rivojlanishida muhim davrlardan biri hisoblanadi. Bu davr odatda 6–10 yosh oraliq'ini o'z ichiga oladi va aynan shu bosqichda bola maktab hayotiga moslashadi, yangi ijtimoiy muhitga kiradi hamda bilim olish jarayonida faol ishtirok eta boshlaydi.

Maktab davrining boshlanishi bola hayotida katta o'zgarishlarni yuzaga keltiradi. Bola endilikda yangi qoidalar, majburiyatlar va ijtimoiy munosabatlar tizimiga duch keladi. Bu jarayon ba'zan qiyinchiliklar bilan kechadi. Agar bola bu qiyinchiliklarni yengib o'ta olmasa, unda turli emotsional holatlar, jumladan frustratsiya yuzaga kelishi mumkin.

Psixologiya fanida frustratsiya shaxsning maqsadiga erishish yo'lida to'siqlar paydo bo'lishi natijasida yuzaga keladigan psixologik holat sifatida ta'riflanadi.

Frustratsiya holatida inson o'zini ruhiy bosim ostida his qiladi, unda xavotir, jahldorlik yoki tushkunlik paydo bo'lishi mumkin.

Kichik maktab yoshidagi bolalarda frustratsiya holati ko'pincha o'quv faoliyati bilan bog'liq muammolar, tengdoshlar bilan kelishmovchiliklar yoki oilaviy muhitdagi muammolar sababli yuzaga keladi. Shu sababli ushbu muammoni ilmiy jihatdan o'rganish muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot metodologiyasi:

Mazkur tadqiqotda kichik maktab yoshidagi bolalarda frustratsion vaziyatlarning paydo bo'lish omillarini o'rganish maqsadida bir qator ilmiy metodlardan foydalanildi.

Birinchidan, psixologiya va pedagogika sohasidagi ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi. Bu usul yordamida frustratsiya muammosiga oid nazariy qarashlar o'rganildi.

Ikkinchidan, kuzatish metodidan foydalanildi. Ushbu metod yordamida bolalarning o'quv jarayonidagi xatti-harakatlari va emotsional reaksiyalari tahlil qilindi.

Uchinchidan, suhbat metodi qo'llanildi. Suhbat orqali bolalarning ichki kechinmalari, o'quv faoliyatiga bo'lgan munosabatlari va tengdoshlar bilan aloqalari haqida ma'lumotlar olindi.

Shuningdek, taqqoslash va umumlashtirish metodlari orqali olingan natijalar ilmiy jihatdan tahlil qilindi.

Asosiy qism:

Kichik maktab yoshidagi bolalarda frustratsiya turli omillar ta'sirida yuzaga kelishi mumkin. Bu omillarni bir necha guruhlarga ajratish mumkin.

1. O'quv faoliyati bilan bog'liq omillar

Maktabga kirish bolaning hayotida yangi faoliyat turining boshlanishini bildiradi. O'quv faoliyati bolaning diqqatini jamlash, mustaqil fikrlash va mas'uliyatni talab qiladi. Agar bola o'quv topshiriqlarini bajarishda qiyinchiliklarga duch kelsa yoki tez-tez muvaffaqiyatsizlikka uchrasa, unda frustratsiya paydo bo'lishi mumkin.

2. O'qituvchi bilan munosabatlar

O'qituvchi bolalar uchun muhim shaxs hisoblanadi. Agar o'qituvchi bolaga nisbatan haddan tashqari talabchan bo'lsa yoki bolani tez-tez tanqid qilsa, bu ham frustratsiya holatini keltirib chiqarishi mumkin.

3. Tengdoshlar bilan munosabatlar

Tengdoshlar bilan munosabatlar kichik maktab yoshidagi bolalar uchun juda muhim. Agar bola jamoaga moslasha olmasa yoki do'stlari bilan nizolar yuzaga kelsa, bu uning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

4. Oilaviy muhit

Oilaviy muhit ham bolaning psixologik rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Agar oilada doimiy nizolar bo'lsa yoki ota-onalar bolaga yetarli e'tibor bermasa, bu ham frustratsiya holatini kuchaytiradi.

Tahlil:

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, kichik maktab yoshidagi bolalarda frustratsiya ko'pincha tashqi omillar ta'sirida yuzaga keladi. Ayniqsa, o'quv faoliyatidagi qiyinchiliklar va tengdoshlar bilan munosabatlar muhim omillar hisoblanadi.

Frustratsiya holatida bolalarda quyidagi emotsional reaksiyalar kuzatiladi:

Tajovuzkorlik

Xavotir

Tushkunlik

O'ziga bo'lgan ishonchning pasayishi

Agar bu holat o'z vaqtida bartaraf etilmasa, u bolaning shaxsiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Xulosa va takliflar:

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kichik maktab yoshidagi bolalarda frustratsion vaziyatlarning paydo bo'lishi ko'plab psixologik va ijtimoiy omillar bilan bog'liq.

Shu sababli quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

O'quv jarayonida bolalarga individual yondashuvni qo'llash

Bolalarni rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash

Ota-onalar va o'qituvchilar hamkorligini kuchaytirish

Maktabda ijobiy psixologik muhit yaratish

Bu chora-tadbirlar bolalarda frustratsiya darajasini kamaytirish va ularning psixologik barqarorligini ta'minlashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1 Nishanova Z.T. Yosh va pedagogik psixologiya. Toshkent: Fan, 2016.[45–56-betlar].

2.Vygotskiy L.S. Psixik rivojlanish nazariyasi. Moskva: Pedagogika, 1984.[63–78-betlar].

3.Nemov R.S. Yosh psixologiyasi. Moskva: Vlados, 2005. [112–124-betlar].

4.Elkonin D.B. Bolalar psixologiyasi. Moskva: Akademiya, 2001.[150–162-betlar].

5.Maslou A. Motivatsiya va shaxs. Moskva: Progress, 1999.[89–97-betlar].

6.G‘oziyev E.G‘. Umumiy psixologiya. Toshkent: O‘qituvchi, 2002.[134–148-betlar].